

Sygnatura akt **VI U 3393/15**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

P., dnia 15 marca 2017 roku

Sąd Rejonowy Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSR Anna Kowalska

Protokolant: protokolant sądowy Anna Buńka

po rozpoznaniu w dniu 8 marca 2017 roku w Poznaniu

odwołania **D. M.**

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddziału w P.

z dnia 7 października 2015 roku znak(...)

w sprawie: D. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w P.

o zasiłek chorobowy i jego zwrot

1. zmienia zaskarżoną decyzję częściowo i przyznaje odwołującej D. M. prawo do zasiłku chorobowego za okres od dnia 2 lipca 2015 roku do dnia 27 lipca 2015 roku oraz stwierdza, że odwołująca nie ma obowiązku zwrotu wypłaconego zasiłku chorobowego za okres od dnia 2 lipca 2015 roku do dnia 27 lipca 2015 roku i odsetek w kwocie 59,87 zł (pięćdziesiąt dziewięć złotych 87/100) od wypłaconego zasiłku chorobowego za okres od dnia 8 czerwca 2015 roku do dnia 27 lipca 2015 roku

2. oddala odwołanie w pozostałym zakresie

SSR Anna Kowalska

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 października 2015 roku, znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. odmówił D. M. prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 8 czerwca 2015r. do dnia 27 lipca 2015r. oraz zobowiązał D. M. do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego w kwocie brutto 3235,50 zł wraz z odsetkami w kwocie 59,87 zł

Jako podstawę prawną, organ rentowy przytoczył art. 66 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tj. Dz. U. z 2014 r., poz. 159 ze zm.) oraz art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 121 ze zm.) w zw. art. 17 i art. 68 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

W uzasadnieniu organ rentowy podniósł, iż odwołująca była niezdolna do pracy w okresie od dnia 25 maja 2015r. do dnia 27 lipca 2015r. przy czym pracodawca wypłacił odwołującej wynagrodzenie chorobowe do dnia 7 czerwca 2015r. W wyniku przeprowadzonej kontroli ustalono, iż odwołująca w okresie niezdolności do pracy wykonywała działalność

zarobkowa na rzecz (...) SA. Wobec wykonywania pracy zarobkowej w okresie niezdolności do pracy utraciła prawo do zasiłku chorobowego.

Od powyższej decyzji odwołała się w ustawowym trybie i terminie D. M. wnosząc o uchylenie decyzji w całości. Odwołująca wskazała, iż nie miała zamiaru zarobkowania ani nie zamierzała wykorzystywać zwolnienia lekarskiego niezgodnie z celem. Jednocześnie przyznała, iż w okresie zwolnień lekarskich wysłała przez Internet deklaracje dotyczące ubezpieczenia (...) pracowników spółki w której pracowała.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie i wniósł o oddalenie odwołania.

Postanowieniem z dnia 18 marca 2016 roku Sąd na podstawie art. 47711 § 2 kpc zawiadomił o toczącym się postępowaniu (...) TBS sp z o.o. w Ś.. Spółka nie przystąpiła do udziału w procesie.

W toku postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołująca D. M. była niezdolna do pracy okresie od dnia 25 maja 2015r. do dnia 27 lipca 2015r. przy czym pracodawca wypłacił odwołującej wynagrodzenie chorobowe do dnia 7 czerwca 2015r. Za okres niezdolności do pracy odwołująca otrzymała 2 zwolnienia lekarskie na okres od dnia 25 maja 2015r. do dnia 1 lipca 2015r. i od dnia 2 lipca 2105r. do dnia 27 lipca 2015r.

Dowód: akta organu rentowego nr: (...), przesłuchanie odwołującej k34,50

Od dnia 5 kwietnia 2013r. odwołująca wykonywała w ramach umowy zlecenia na rzecz (...) (...) SA w W. usługi polegające m.in. na comiesięcznym zgłaszaniu za pośrednictwem internetu do (...) deklaracji rozliczeniowych z informacją o ilości ubezpieczonych w (...) i wysokości wymaganej składki. Za obsługę ubezpieczonych otrzymywała miesięcznie wynagrodzenie. W dniu 18 czerwca 2015r. przebywając towarzysko w pracy korzystając z okazji przesłała do (...) za pośrednictwem internetu deklarację rozliczeniową. W związku ze zmianą stanu ilościowego osób ubezpieczonych z datą 1 czerwca 2015r. system (...) automatycznie anulował zatwierdzone rozliczenie. W dniu 28 lipca 2015r. odwołująca przesłała również deklarację rozliczeniową za lipiec 2015r. Nie przesłanie deklaracji wiązałoby się z utratą prawa do wynagrodzenia z tytułu umowy zlecenia. Odwołująca otrzymała wynagrodzenie z tytułu umowy zlecenia za lipiec i sierpień 2015r. Za czerwiec 2015r. kwotę 85,98zł brutto.

Dowód: akta organu rentowego nr: (...), przesłuchanie odwołującej k34, 50, mail k 39 -40, pismo k 28, 46,56-57,63, umowa k 29-31

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych dowodów.

Sąd uznał za prawdziwe i autentyczne dokumenty zgromadzone w aktach sprawy oraz w aktach organu rentowego, które zostały sporządzone przez osoby do tego powołane w ramach przysługujących im kompetencji oraz w przewidzianej prawem formie. Ponadto ich treść i forma nie były kwestionowane przez żadną ze stron procesu, a zatem i Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu. Powyższe odnosi się także do treści kserokopii dokumentów, co pozwoliło na potraktowanie ich jako dowodów pośrednich istnienia dokumentów o treści im odpowiadającej.

Sąd uznał za zasługujące na przymiot wiarygodności przesłuchanie odwołującej albowiem było jasne, przekonujące i korespondowało z przedłożonymi dokumentami dotyczącymi umowy zlecenia.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie T. D. zasługiwało na uwzględnienie częściowo.

W niniejszej sprawie poza sporem pozostaje, że odwołująca od dnia 25 maja 2015r. do dnia 27 lipca 2015r. była niezdolna do pracy

Spór pomiędzy stronami koncentrował się wokół ustalenia, czy za objęty zaskarżoną decyzją okres odwołującej przysługuje prawo do zasiłku chorobowego.

Pozwany organ rentowy mocą spornej decyzji orzekł o braku prawa odwołującej do zasiłku chorobowego za okres niezdolności do pracy od dnia 25 maja 2015r. do dnia 27 lipca 2015r. podnosząc, iż w okresie niezdolności do pracy odwołująca wykonywała pracę zarobkową polegającą na wykonywaniu umowy zlecenia na rzecz (...) SA.

Natomiast odwołująca podnosiła, iż nie była to działalność zarobkowa.

Rzeczą Sądu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy odwołująca wykonywała pracę zarobkową oraz czy wykorzystywała zwolnienie do pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia, a tym samym czy zaktualizowała się w stosunku do niej przesłanka z art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej niwelująca prawo do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia lekarskiego.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 roku, poz 159 ze zm) zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego.

W myśl jednakże art. 17 ust. 1 cyt. ustawy ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

Stosownie do treści ust. 3 tegoż przepisu okoliczności, o których mowa w ust. 1 ustala się w trybie określonym w art. 68.

Z kolei według art. 68 wskazanej ustawy Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz płatnicy składek, o których mowa w art. 61 ust. 1 pkt 1, są uprawnieni do kontrolowania ubezpieczonych co do prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy zgodnie z ich celem oraz są upoważnieni do formalnej kontroli zaświadczeń lekarskich, a szczegółowe zasady i tryb kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień od pracy określa – na podstawie delegacji ustawowej zawartej w ust. 2 tego przepisu – Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej dnia 27 lipca 1999 roku w sprawie szczegółowych zasad i trybu kontroli prawidłowości wykorzystywania zwolnień lekarskich od pracy oraz formalnej kontroli zaświadczeń lekarskich (Dz. U. Nr 65, poz. 743).

Przystępując do rozważań prawnych stwierdzić należy, iż wykładnia art. 17 ustawy zasiłkowej musi uwzględniać w pierwszej kolejności funkcje zasiłku chorobowego. Przyjmuje się, że zasadniczym celem zasiłku chorobowego jest kompensata utraconego przez ubezpieczonego dochodu (inaczej: rekompensata zarobku) wskutek wystąpienia u niego czasowej, przejściowej niezdolności do zarobkowania. Celem tym nie jest natomiast uzyskanie dodatkowej korzyści obok wynagrodzenia, dlatego zasiłek chorobowy wypłacany jest nie obok, ale zamiast wynagrodzenia.

Przy interpretacji art. 17 ustawy należy także uwzględnić charakter prawa ubezpieczenia społecznego. Jest ono bowiem prawem ścisłym, stąd zarówno warunki nabycia prawa do świadczeń, jak też wysokość tychże świadczeń i zasady ich wypłaty są sformalizowane i powodują konieczność ich ścisłego, a więc, co do zasady - w zgodzie z dosłownym brzmieniem - stosowania (wyrok SN z dnia 14 grudnia 2005 r., III UK 120/05, OSNP 2006, nr 21-22, poz. 338).

Ustęp 1 art. 17 ustawy zawiera dwie przesłanki, które powodują utratę prawa do zasiłku chorobowego. Pierwsza przesłanka to wykonywanie pracy zarobkowej (w okresie orzeczonej niezdolności do pracy). Druga to wykorzystywanie zwolnienia lekarskiego w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia.

Przesłanki utraty prawa do zasiłku są niezależne od siebie i mają samoistny charakter. W konsekwencji wystarczy więc, że w czasie orzeczonej niezdolności do pracy ubezpieczony wykonuje (inną) "pracę zarobkową" i nie jest niezbędne,

aby była ona niezgodna z celem zwolnienia lekarskiego (wyrok SN z dnia 5 kwietnia 2005 r., I UK 370/04, OSNP 2005, nr 21, poz. 342; OSP 2006, z. 12, poz. 134, wyrok SN z dnia 6 lutego 2008 r. II UK 10/07, LEX 448871, wyrok SN z dnia 20 stycznia 2005 r., I UK 154/2004, OSNP 2005/19 poz. 307).

Pracą zarobkową na gruncie wskazanego przepisu określa się wszelką aktywność ludzką, która zmierza do uzyskania zarobku, nawet gdyby miała ona polegać na czynnościach nieobciążających organizmu ubezpieczonego w istotny sposób. Takie definiowanie pracy zarobkowej wypływa z konieczności ścisłego stosowania przepisów prawa ubezpieczeń społecznych, w którym przeważa - z uwagi na bezwzględnie obowiązujący charakter norm prawnych - formalistyczne ujęcie uprawnień ubezpieczonych (wyrok SN z dnia 5 kwietnia 2005 r., I UK 370/04, OSNP 2005, nr 21, poz. 342, OSP 2006, z. 12, poz. 134; wyrok SN z dnia 14 grudnia 2005 r., III UK 120/05, OSNP 2006, nr 21-22, poz. 338). W przypadku „pracy zarobkowej” w rozumieniu art. 17 ustawy zasiłkowej nie mamy bowiem do czynienia z odwołaniem się do wykonywania pracy na podstawie stosunku pracy lub innego stosunku zatrudnienia w szerokim tego słowa znaczeniu; nie chodzi tu więc w szczególności o wykonywanie pracy podporządkowanej czy zależności służbowej, co jest charakterystyczne dla stosunku pracy, lecz o „pracę” w potocznym tego słowa znaczeniu, w tym także wykonywanie różnych czynności na podstawie różnych stosunków prawnych o charakterze cywilnoprawnym, a także prowadzenie własnej działalności gospodarczej, samozatrudnienie. O zakwalifikowaniu wykonywania określonych czynności jako „pracy” decyduje bowiem charakter stosunku prawnego, na podstawie którego są wykonywane i rodzaj tych czynności (vide uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2005 roku, I UK 154/04, OSNP 2005/19/307, wyrok SN z dnia 9 października 2006 r., II UK 44/06, OSNP 2007, nr 19-20, poz. 295, wyrok z dnia 5 czerwca 2008r. IIIUK 11/08 OSNP 2009/21-22/292).

Pod pojęciem „pracy zarobkowej” zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego należy rozumieć wykonywanie wszelkich czynności zmierzających do uzyskania wynagrodzenia lub dochodu (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16.05.1996 roku, III AUr 388/96, Pr. Pracy 1997/2/43; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 05.04.2005 roku, I UK 370/04, OSNP 2005/21/342). Jeżeli zaś chodzi o „zarobkowy” charakter pracy, to przepisy nie wymagają, aby praca była podjęta „w celu zarobkowym”, nie ma też znaczenia kwestia, że określone czynności mogą być wykonywane odpłatnie lub nieodpłatnie, ważne jest bowiem, jak były wykonywane w rzeczywistości, czy przyniosły rzeczywisty dochód (zarobek) (vide uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2005 roku, I UK 154/04, OSNP 2005/19/307).

W piśmiennictwie wskazuje się nadto że zachowaniem niezgodnym z celem zwolnienia określić można takiego typu postępowanie, które w powszechnym odczuciu jest nieodpowiednie dla osoby chorej i może nasuwać wątpliwości co do rzeczywistego stanu zdrowia ubezpieczonego (I. Jędrasik-Jankowska, Prawo socjalne. Komentarz..., art. 17). „Wykonywanie czynności mogących przedłużyć okres niezdolności do pracy jest zawsze wykorzystywaniem zwolnienia niezgodnie z jego celem. Celem zwolnienia od pracy jest zaś odzyskanie przez ubezpieczonego zdolności do pracy. W jego osiągnięciu przeszkodą może być zarówno wykonywanie pracy zarobkowej (co przesądził ustawodawca), jak i inne zachowania ubezpieczonego utrudniające proces leczenia i rekonwalescencję” (vide pkt 1 wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2009r. w sprawie IUK 140/09). Za zachowania niezgodne z celem zwolnienia w orzecznictwie uznano np.: nadużywanie alkoholu, podejmowanie działań, których chory powinien unikać (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 lipca 1991r., III AUr 144/91, OSA 1991, z. 4, poz. 12), wzięcie udział w wycieczce zagranicznej - pielgrzymce do W. (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 1999 r., I PKN 308/99, OSNP 2001, nr 5, poz. 154; M. Prawn. 2001, nr 7, s. 408), wzięcie udziału w imprezie towarzyskiej czy rozrywkowej, jak również demontaż okien w budynku należącym do spółdzielni mieszkaniowej w celu wykorzystania ich dla potrzeb własnych (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 1999r., I PKN 553/98, OSNP 2000, nr 5, poz. 185).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, stwierdzić należy, iż odwołująca w spornym okresie niezdolności do pracy nie wykonywała pracy zarobkowej w przytoczonym wyżej znaczeniu. Jednocześnie Sąd uznał, iż w okresie zwolnienia lekarskiego od dnia 25 maja 2015r. do dnia 1 lipca 2015r. odwołująca wykorzystywała zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia.

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż odwołująca w okresie od dnia 25 maja 2015r. do dnia 27 lipca 2015r. była niezdolna do pracy. W okresie zwolnienia lekarskiego od dnia 25 maja 2015r. do dnia 1 lipca 2015r. odwołująca wysłała deklaracje rozliczeniowa dot. ubezpieczonych w (...) pracowników za pośrednictwem internetu będąc towarzysko w pracy w dniu 18 czerwca 2015r. W ocenie Sądu wysłanie deklaracji rozliczeniowej stanowiło wykorzystywanie zwolnienia lekarskiego niezgodnie z celem zwolnienia albowiem jak wynika z informacji przesłanej przez (...) SA jedną konsekwencją nie przesłania deklaracji byłaby utrata wynagrodzenia przez odwołującą z tytułu umowy zlecenia. Zatem nie ma żadnych podstaw by uznać, iż przesłanie deklaracji w trakcie zwolnienia lekarskiego było konieczne dla zapewnienia ciągłości ubezpieczenia pracowników. Nadto nie rodziło żadnych ujemnych konsekwencji dla ubezpieczonych. Nic zatem nie stało na przeszkodzie by odwołująca tak zorganizowała usługi na rzecz zleceniobiorcy by nie musiała osobiście wykonywać umowy zlecenia w trakcie zwolnienia lekarskiego. W konsekwencji Sąd uznał, iż w okresie zwolnienia od dnia 25 maja 2015r. do dnia 1 lipca 2015r. odwołująca wykorzystywała zwolnienie lekarskie niezgodnie z celem. Natomiast nie ma podstaw by uznać, iż w związku z otrzymaniem wynagrodzenia za wykonanie umowy zlecenia w kwocie 85,98zł brutto za czerwiec 2015 odwołująca wykonywała działalność zarobkową w czerwcu 2015r. albowiem wysokości kwoty którą otrzymała z tytułu umowy zlecenia za czerwiec 2015r. nie można uznać za kwotę stanowiącą podstawę do uznania, iż stanowiła ona działalność zarobkową.

W wyroku z dnia 25 lutego 2014 r. SK 18/13 OTK-A 2014/2/15, Dz.U.2014/267 Trybunału Konstytucyjnego trybunał stwierdził, iż art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2014 r. poz. 159) w zakresie, w jakim stanowi podstawę utraty prawa do zasiłku chorobowego ubezpieczonego, który w okresie orzeczonej niezdolności do pracy wykonywał pracę zarobkową, uzyskując wynagrodzenie przekraczające minimalną wysokość wynagrodzenia za pracę, jest zgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 1 i 2, art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. A contrario należałoby przyjąć, iż uzyskiwanie wynagrodzenia w wysokości poniżej minimalnej wysokości wynagrodzenia za pracę w okresie orzeczonej niezdolności do pracy nie stanowi pracy zarobkowej i taka interpretacji przepisu art. 17 cyt. ustawy wydaje się być zgodna z zasadą sprawiedliwości społecznej. Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela prezentowane przez Trybunał stanowisko.

Reasumując, w przypadku odwołującej ziściły się przesłanki z art. 17 ust 1 cyt. ustawy wyłączające prawo do zasiłku chorobowego za okres od dnia 8 czerwca 2015r. do dnia 1 lipca 2015r. z powodu wykorzystywania zwolnienia lekarskiego niezgodnie z celem.

Odnosząc się do zwolnienia lekarskiego w okresie od dnia 2 lipca 2015r. do dnia 27 lipca 2015r. wskazać należy, iż w czasie tego zwolnienia odwołująca nie wykonywała żadnej działalności gospodarczej ani nie wykorzystywała zwolnienia lekarskiego niezgodnie z jego celem. Wysłanie deklaracji rozliczeniowej do (...) nastąpiło bowiem już po zakończeniu zwolnienia lekarskiego trwającego do dnia 27 lipca 2015r. w dniu 28 lipca 2015r. Tym samym pozwany organ nie wykazał, by odwołująca w okresie zwolnienia lekarskiego od dnia 2 lipca 2015r. do dnia 27 lipca 2015r. wykonywała czynności mogące być zakwalifikowane jako praca zarobkowa bądź wykorzystywanie zwolnienia niezgodnie z celem. Zatem odwołująca ma prawo do zasiłku chorobowego za okres od dnia od dnia 2 lipca 2015r. do dnia 27 lipca 2015r. i w konsekwencji nie ma obowiązku zwrotu zasiłku za ten okres wraz z odsetkami.

W dalszej kolejności należało rozstrzygnąć czy odwołująca ma obowiązek zwrotu wypłaconego za okres od dnia 8 czerwca 2015r. do dnia 27 lipca 2015r. zasiłku chorobowym w kwocie brutto 3235,50 wraz z odsetkami w kwocie 59,87 zł wyliczonymi do dnia wydania decyzji.

Zgodnie z treścią art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U z 2015 roku, poz. 121 ze zm.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, przy czym nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych za okres dłuższy niż ostatnie 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający świadczenia o zajściu okoliczności

powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to były nadal wypłacane, a w pozostałych przypadkach za okres nie dłuższy niż ostatnie 3 lata (ust. 3).

Stosownie do treści ust. 2 powołanego przepisu za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie praw do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania oraz świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

W myśl z kolei art. 84 ust. 5 przepisów art. 84 ust. 2-4 i 8 ustawy nie stosuje się, jeżeli przepisy szczególne określające zasady przyznawania i wypłacania świadczeń stanowią inaczej. Takim właśnie przepisem szczególnym, „stanowiącym inaczej” jest art. 66 ust. 1-2 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, zgodnie z którym, wypłatę zasiłku wstrzymuje się, jeżeli prawo do zasiłku ustało albo okaże się że prawo takie w ogóle nie istniało; jeżeli bezpodstawną wypłatą zasiłku nastąpiła z winy ubezpieczonego lub wskutek okoliczności, o których mowa w art. 15-17 i art. 59 ust. 6 i 7 ustawy, wypłacone kwoty podlegają potrąceniu z należnych ubezpieczonemu zasiłków bieżących lub ściągnięciu w trybie egzekucji administracyjnej.

Zgodnie z art. 66 ust. 2 wyżej cytowanej ustawy jeżeli świadczenie zostało pobrane nienależnie z winy ubezpieczonego lub wskutek okoliczności, o których mowa w art. 15-17 i art. 59 ust. 6 i 7, wypłacone kwoty podlegają potrąceniu z należnych ubezpieczonemu zasiłków bieżących oraz z innych świadczeń z ubezpieczeń społecznych lub ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. W konsekwencji w stosunku do odwołującej ziściły się przesłanki negatywne, przewidziane w art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Tym samym decyzja w zakresie zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego za okres od dnia 8 czerwca 2015r. do dnia 1 lipca 2015r. była trafna. Natomiast w zakresie obowiązku zwrotu zasiłku chorobowego za okres od dnia 8 czerwca 2015r. do dnia 1 lipca 2015r. okazała się niezasadna wobec przyznania odwołującego prawa do zasiłku chorobowego w tym okresie.

Jednocześnie Sąd nie podzielił zapatrywań organu rentowego o obowiązku zapłaty przez odwołującą odsetek w łącznej kwocie 59,87złotych.

Ustawową podstawę do żądania odsetek od kwot nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych stanowi przepis art. 84 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którym osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

W pierwszej kwestii należy przypomnieć, że pojęcie nienależnego świadczenia z ubezpieczenia chorobowego, za które uważa się, między innymi, świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia zostało uregulowane w przedstawionym wyżej art. 84 ust.2 ustawy systemowej.

Na gruncie podobnego stanu faktycznego, odnoszącego się do nienależnie pobranych świadczeń rentowych, wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2010 roku (I UK 210/09) opublikowanym w OSNP 2010/11-12/148. W rozpatrywanej przez Sąd Najwyższy sprawie organ rentowy utrzymywał, że świadczenie nienależne podlega zwrotowi już w chwili wypłaty, skoro pobierający je jest świadomy tego, że jest ono uzyskane na podstawie fałszywych dokumentów lub zeznań albo na skutek wprowadzenia w błąd organu rentowego w inny sposób, co sprawia, że zobowiązany jest do zwrotu świadczeń już w terminach ich wypłaty. Podmiotowy aspekt uznania świadczenia za nienależne - świadomość pobierania świadczenia, które zostało uzyskane w sposób niezgodny z prawem - nie przesądza o tym, kiedy świadczenie jako nienależne w sensie prawnym, objęte jest obowiązkiem jego zwrotu. Owa świadomość jest jedną z przesłanek uznania świadczenia za nienależne lecz jej istnienie nie sprawia, że świadczenie z ubezpieczenia społecznego jako nienależne podlega zwrotowi w dacie wypłaty. Można jedynie powiedzieć, że świadczenie uzyskane w takich okolicznościach nigdy nie należało się, a zatem w tym sensie "było nienależne" i "uważa się" je za nienależne. Sąd Najwyższy podkreślił, że takie stwierdzenie nie wyczerpuje

rozważanego problemu i przypomniał, że świadczenia z ubezpieczeń społecznych są przyznawane w drodze decyzji administracyjnych i na podstawie decyzji administracyjnych są wypłacane. Nie można zatem utrzymywać, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej jako nienależne podlegały zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały lub odpadły. Świadczenia w myśl art. 84 ustawy systemowej i art. 138 ustawy o emeryturach i rentach uważane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Pogląd ten umacnia treść art. 84 ust. 4 i ust. 7 ustawy systemowej, w których użyte zostały sformułowania "kwoty nienależnie pobranych świadczeń ustalone prawomocną decyzją" (ust. 4) oraz "uprawomocnienie się decyzji ustalającej te należności" (ust. 7). Świadomość uzyskania prawa do świadczeń na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo innego rodzaju wprowadzenia w błąd organu rentowego jest jedynie jedną z przesłanek wydania decyzji. Organ rentowy jest przy tym - z mocy art. 138 ustawy emerytalnej (tak samo z mocy art. 84 ustawy systemowej) - ograniczony co do okresu, za który może żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń. W tej decyzji organ określa kwotę świadczeń nienależnych. Od kwoty wymienionej w decyzji należą się odsetki " w wysokości i na zasadach prawa cywilnego".

Druga kwestia związana z wykładnią art. 84 ust. 1 ustawy systemowej dotyczy rozumienia tego odesłania do prawa cywilnego. W przypadku nienależnie pobranych świadczeń należne są odsetki ustawowe przewidziane dla zobowiązań prawa cywilnego, zgodnie z art. 359 § 2 k.c. Natomiast gdy chodzi o zasady prawa cywilnego, według których należy naliczać odsetki, to wynikają one z art. 481 § 1 k.c. w związku z art. 455 k.c. W myśl art. 481 § 1 k.c. odsetki od sumy pieniężnej należne są za czas opóźnienia w spełnieniu świadczenia. W zależności od źródła zobowiązania "czas opóźnienia", o którym mowa w tym przepisie może być liczony rozmaicie. Dla zobowiązań terminowych, a więc takich, których termin spełnienia wynika z czynności prawnej, ustawy, czy decyzji czas opóźnienia liczony jest od daty, w której upłynął ten termin. Natomiast w zakresie zobowiązań bezterminowych (art. 455 k.c.), to jest takich których termin spełnienia nie wynika z czynności prawnej, czy też z ustawy bądź decyzji, ani z właściwości zobowiązania - czas opóźnienia w spełnieniu świadczenia liczy się od daty doręczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty. Przepis art. 84 ust. 1 ustawy systemowej nie określa, w jakim terminie nienależne świadczenie winno być zwrócone, a zatem dłużnik, według zasad prawa cywilnego, winien spełnić świadczenie niezwłocznie od doręczenia mu decyzji ustalającej obowiązek zwrotu świadczenia, jako nienależnie pobranego. Odsetki, według przepisów prawa cywilnego, chociaż mają charakter odszkodowawczy, to jednak nie stanowią elementu szkody i mogą być naliczane od daty ich wymagalności, niezależnie od tego czy uprawniony poniósł jakąkolwiek szkodę, czy też nie (art. 481 § 1 k.c.). Organ ma obowiązek wynikający z ustawy do naliczania odsetek, jeżeli ubezpieczony nie zwróci nienależnie pobranego świadczenia niezwłocznie po otrzymaniu decyzji ustalającej obowiązek zwrotu świadczenia. Decyzja ta ma charakter konstytutywny. Stąd też odsetki, o których mowa w art. 84 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie biegną przed wydaniem decyzji ustalającej obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

Sąd w pełni podziela zaprezentowane stanowisko Sądu Najwyższego. Wskazać w tym miejscu należy, iż powyższe stanowisko zostało również podzielone przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie o sygn. akt VIII Ua 6/11, VII Ua 3/13 oraz VIII Ua 11/13.

Zatem odsetki od nienależnie pobranego świadczenia mogły zostać naliczone przez pozwany organ rentowy dopiero po dacie doręczenia odwołującej decyzji.

W tym stanie rzeczy Sąd, na podstawie art. 47714 § 2 kpc i powołanych przepisów prawa materialnego, zmienił zaskarżoną decyzję częściowo stwierdzając, iż odwołująca ma prawo do zasiłku chorobowego za okres od dnia 2 lipca 2015r. do dnia 27 lipca 2015r. i nie ma obowiązku zwrotu wypłaconego za ten okres zasiłku oraz nie ma obowiązku zwrotu odsetek od wypłaconego zasiłku chorobowego za okres od 8 czerwca 2015r. do dnia 27 lipca 2015r. o czym orzekł jak w pkt. 1 sentencji wyroku. W pozostałym zakresie odwołanie oddalono na podstawie cytowanych przepisów i art. 47714 § 1 kpc jako bezzasadne o czym Sąd orzekł jak w pkt. 2 sentencji wyroku.

SSR Anna Kowalska